

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben házhoz hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadását vagy megőrzését nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A szövetkezetek ellenségei.

A világ teremtése óta nem volt üd-
 vös mozgalom, amelynek nyomában ne
 támadt volna ellensége. Így van ez a
 szövetkezeti mozgalommal is, dacára an-
 nak, hogy a szövetkezetek létjogosultsá-
 gát, szükségességét nem akad józanul
 gondolkodó ember, aki kétségbe vonja.
 A szövetkezeti mozgalmat az önzés el-
 len indított hadjáratnak nevezhetjük.
 Azokat tehát, akik a szövetkezetekkel
 szemben állnak, bátran nevezhetjük az
 önzés katonáinak s éppen azért minden
 szövetkezet elleni mozgalom, vagy táma-
 dás már csirájában erkölcsstelen, jogosu-
 latlan és ellenszenves.

Kár is volna szót vesztegetni a szö-
 vetkezet ellenes támadásokra, ha az
 újabb időben közönséges kortes eszközzé
 nem fajultak volna el. A Sándor Pál
 vezérlete alatt működő Országos Magyar
 Kereskedelmi Egyesülés, amelynek vol-
 nának szebb és nemesebb feladatai is,
 újabban jóformán egész tevékenységét
 szövetkezet ellenes támadásokban meríti
 ki. Képviselőjelöltek vesztétségébe,
 akiknek természetesen megválasztásuk

esetén kötelességük lesz a törvényhozás
 mezején is harcolni a szövetkezetek el-
 len és ütni azokat valahányszor csak
 lehet.

Ezt már nem lehet sokáig tétlenül
 nézni. A szövetkezeti eszme barátainak
 is sarkukra kell állniok és meg kell
 mutatniok azt, hogy a szövetkezetekbe
 tömörült magyarság morális ereje oly
 nagy, hogy azzal hovatovább mindenki-
 nek számolni kell. A Magyarországi Szö-
 vetkezetek Szövetsége látott hozzá leg-
 utóbb ahhoz, hogy a szövetkezet ellenes
 támadásokat kellő értékére leszállítsa s
 azokra az érdemleges választ mielőbb
 megadja. Az első lépés egy erélyes hangu
 tiltakozás volt, amelyet magáévá tesz
 valamennyi gazdatársadalmi szervezet és
 szövetkezet.

Nem maradtak azonban tétlenül az
 egyes szövetkezeti központok sem. Ma
 már valamennyi szövetkezetnél közkezen
 forog az agrár program, s valamennyi
 szövetkezet falán ki vannak függesztve a
 szövetkezetek kívánságait tartalmazó pla-
 kátok. És azoknak a választópolgároknak,
 akik szövetkezetbe vannak tömör-
 űlve, lesz rá gondjuk, hogy valamennyi

képviselőjelölt hitvallást tegyen az agrár
 program és a szövetkezeti program
 mellett.

A szövetkezetek nem politizálnak,
 semmi közük ahhoz, ki 67-es, vagy 48-as,
 de attól nem tilthatja el senki őket,
 hogy a saját érdekeik védelmére minden
 megengedett eszközt felhasználjanak.

Az idén tehát a szövetkezeti emberek
 is beleszólnak a választásokba és ha
 meggondoljuk azt, hogy ma már Ma-
 gyarországon több mint fél millió ember,
 tulnyomó részben választópolgár van a
 szövetkezetek falain belül tömörülve,
 biztosak lehetünk arról, hogy a választá-
 sások alkalmával a szövetkezetek serege
 döntő tényező lesz.

A szövetkezetek ellenségei ott téved-
 nek, hogy nem tesznek különbséget az
 igazi szövetkezetek és a szövetkezeti
 elnevezést bitorlók, de voltaképpen uzso-
 ráskodó intézmények között. Pedig a
 különbség igen nagy. Ez utóbbiaknak
 vannak bűnei, melyeket ostromozni kell,
 de a támadók tegyenek különbséget. Az
 Országos Központi Hitelszövetkezet kö-
 telékébe tartozó valusi szövetkezetek, a
 Hangya fogyasztási szövetkezetei, a Ke-

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Képek Dalmáciából.

Írta: dr. Ferdényi Kálmán.

(Folytatás).

II.

Trauból megyünk Spalatóba. Spalató vi-
 rágzó városa Dalmáciának, 21 ezer lakossal.

Spalató az a város, amely leginkább ma-
 gára vonja az archeologusok figyelmét. Ebben
 a városban van ugyanis Diocletian, egykori
 római császárnak palotája. A Spalatóval szom-
 szédos Salona városának 7-ik században törté-
 tént elpusztításával a salonai menekülők be-
 költöztek Diocletiannek óriási palotájába, úgy,
 hogy a mai diocletian palota valóságos laby-
 rinthus — »egy város« — amelyben alig ismeri
 ki magát az ember.

Hosszadalmas lenne a palotának teljes
 rekonstrukcióját adni és csak a következőkre
 szoritkozunk: a palota római stílusú téglány
 alapu építmény eredetileg tornyokkal. Sok görög
 motívum is van e palotán, különösen sok
 lapos disztis; mindez arra enged következtetni,
 hogy Diocletian görög munkásokkal is dolgoztatott.

Két kapuja van a palotának, egyik az

északi, másik a déli oldalon levő u. n. Porta
 Aurea. A déli oldalon voltak a császárnak
 pompás termei és lakoszobái. míg az északi
 oldalon a cselédség és testőrség lakosztálya.
 Körülbelül a palota közepén, közvetlenül a
 császári lakosztály előtt lehetett az oszlopsoros
 perystil, jobbra, balra egy-egy templom. Az
 egyikből, mely valószínűleg Diocletiannek mau-
 zoleuma volt, székesegyház lett, a másik ki-
 sebb templom pedig most baptisterium. A
 székesegyháznak román stílusban épített négy-
 emeletes, sisakkal ellátott tornya igen szép és
 érdekesen a székesegyház lépcsőzetének bolto-
 zata fölött emelkedik. — Említésre méltók
 még: a székesegyház ajtaja, mely kiváló fa-
 metszet a 13-ik századból, a remek szőszék,
 nemkülönben a két góthikus oltárgérmára épít-
 tet szentségház (tabernaculum.)

Nézzünk még be a spalatói muzeumba.
 Három terem megtöltve egyszerű szobrokkal,
 sarkofágokkal, görög és latin feliratokkal, ren-
 geteg gemma, camea és intaglio, mindenféle
 ékszer, polychrom flaskók, remek korsók, vá-
 zák, és érdekes olajlámpák. Az egykori jólét-
 ről és gazdagságról beszélnek a hamvvedrek-
 ben talált luxus tárgyak, a sok parfümös üveg.
 Hires parfüm volt Dalmáciában az úgynevezett
 »iris illyrica.«

Mindezekhez a dolgokhoz Monsig. Buic a
 híres műtörténész fűz kiváló magyarázatokat

és ugyancsak ő az, aki átvezet bennünket
 Spalatóból Salonaiba.

Salona az 1-ső és 2-ik században Kr. u.
 élte virágkorát, ma kis falu. Salona sokszor
 elpusztították ellenséges csapatok; különösen
 sokat szenvedett Salona az avaroktól 626—39-ig.
 Ez időtájtban menekülnek a salonaiak Spa-
 latóba.

Ha áll a hasonlat, úgy Salona egy felásott
 temető. Itt beszélnek a kövek. Beszélnek régi
 fényről, kulturáról, művészetről, amit eltemet-
 tek a barbár népek, Romjai láthatók itt egy
 amphitheátrumnak, egy színháznak, nemkülön-
 ben kitűnően rekonstruálható romjaiból az it-
 teni őskeresztény basilica. Salona kitűnő terü-
 let archeologia tanulmányokra és ahogyan
 Ruszkin megírta Velence köveit, úgy bátran
 írhatna akárki Dalmácia köveiről is.

Egy kis szórakozás a sok tanulmány kö-
 zepette, egy kis természetelvezés Bocche di
 Cattaróban. Bocche di Cattaro Dalmáciának
 idegenektől sűrűn látogatott helye és ezt meg
 is érdemli. Nagy ellentéteket lát itt az ember,
 a tenger és a magas hegyek kontrasztját. A
 hegyeken felfelé festői erőd vonul végig; jelzi
 a montenegrói határt.

Cattaróból elindulva utbaejtjük Castelnuo-
 vót. Castelnuovo kicsike város fallal körülvéve.
 Citadellája a XVI. századból. A növényzet itt
 már tipikusan déli. Közbe közbe elnyújtózko-

ÉRTSÍTÉS!

Áruinkat, egymint: blousok pongyolák,
 aljak, kabátok, kosztümök,

: Üzletünk
 átalakítása
 végett
 az összes

gyermek ruhák

s egyéb cikkekét e hó végéig
 minden elfogadható árban áru-
 sitjuk.

Tisztelettel

WÉBER TESTVÉREK

Nagyvárad.

Bémer-tér.

Az árusítás naponta reggel 8 órától este 7 óráig
 tart, a berendezésnek egy része, valamint egy
 hármass pénzszekrény eladó.

resztény hitel és fogyasztási szövetkezetek egytől-egyig becsülni való gazdasági és kulturális végezetnek, irtják a pénz és áruuzsorát, nevelik a népet kereskedelmi ismeretekre, szabályozzák a fogyasztást, megteremtik az értékesítést oly helyeken, ahol azelőtt a falu népe teljesen védtelenül volt kiszolgáltatva az áru és pénzüzsorásoknak. Az ily munkásságért föltétlen dicséret illeti meg a szövetkezeteket, nem pedig támadás. Ha pedig hozzávesszük még, hogy a szövetkezetek irányzata mindenkor nemzeti és hazafias volt, és bizony nagyon sok vidékén az országnak csupán a szövetkezet védője a magyar állameszmének, beláthatja mindenki, hogy a szövetkezeteket ért támadások a magyarság ügyének is rossz szolgálatot tesznek.

Reméljük azonban, hogy a jobb belátás urrá lesz a szövetkezetek ellenségei fölött s közeljövő megmutatja, hogy a szövetkezetek morális erején nem fog győzedelmeskedni a fékevesztett önzés.

Hédervár a királynál. Hédervár miniszterelnök fél 1 órakor jelent meg az uralkodónál s öt negyedóraig tartózkodott ott. Az audiencián a miniszterelnök a kormány nevében üdvözölte az uralkodót megérkezése alkalmából, majd az általános politikai helyzetről tett jelentést. Kiszivárgott hírek szerint a megállapított program szerint az uralkodó budapesti tartózkodása alkalmából a viragkiállítást fogja megtekinteni.

Minisztertanács és audiencia. A miniszterelnöki palotában ma délelőtt 10 órakor minisztertanács kezdődött. A minisztertanács

dik még egy-két sziget a kék Adriában s nem-sokára Gravosában, Ragusa város kikötőjében vagyunk. Messziről úgy tűnik fel nekem, mintha az égnek csillagjai a tengerbe estek volna... Gravosa házainak kivilágított ablakai e fényes pontok.

Megérkezünk Gravosába éjjel 12 óra körül. Fenséges éj van. Az ábrándos holdnak mystikusan szeiid fénye kíséri be a városba.

Körülöttem elszunnyadt es álmodott az élet...

Közbejtek egy temetőt. Lankás dombok oldalán fekszik. Alacsony, kis sirhalmok, néma fakeresztek és bánatos cyprusfák. Csupa silhuetta és hangulat ez a gravosai temető. Valóban! Ha van a bánatnak, a borongásnak, a fájdalmas szomorúságnak kifejezője, úgy a cyprus fa az. Alfrede de Musset szomorú fűzfát, a »Saul pleurante«-ot kívánta sirja mellé; én jobban szeretem ezeket a cyprusokat.

Meg is untuk már a temetőben a sok rideg, merev vonalat és kötőböket, akarunk új stílusú temetőket. Igazán a temetőknél új alakot kellene adni, hogy megszeressük őket. Arnyas, virágos mezőkön vagy erdők siri csendjében szeretném én a temetőket látni. Newyorkban, Münchenben és Haida cseh városban vannak már ilyen erdei temetők.

Megleltette hangulokkal, visszamegyek hajónkra, mely a Gravosai kikötőben horgonyoz. Reggel korán bemegyek Raguzába. Gyönyörű ut ez. Egy-egy darab kék tenger, szép világ, melyeknek balkonjairól lecsüng a sok virág. Óriás pálmák, pöncák, égnek meredő cyprusok, fügefák, olajerdők, százados szőlővenyigék, virágzó agavék, és kaktuszok.

Egyszerre csak feltűnnek Ragusa városának festői falai, erődítményei. Rövidke ut még és benn vagyunk a városban.

(Folyt. köv.)

nácson Hieronymi Károly kereskedelmi miniszteren és gróf Zichy János kultuszminiszteren kívül, akik vidéken tartózkodnak, a kabinet valamennyi tagja részt vett. A minisztertanács 12 órakor véget ért, mert a király gróf Khuen-Hédervár Károly miniszterelnököt délelben fél 1 órakor magánkihallgatáson fogadta. A minisztertanács előtt Daruvár, a kabinetiroda főnöke, meglátogatta gróf Khuen-Hédervár Károly miniszterelnököt.

Justh Gyula Temesvárott. Az újdéki gyűlés Justh Gyula nagy kísérettel tegnap este Temesvárra érkezett, ahol a pályaudvaron a temesvári függetlenségi és 48-as párt fényes és meleg ünnepségben részesítette. Este — mint a »Pol. Hir.« jelenti — a temesvári szociáldemokrata-párt küldöttségét fogadta. Justh válaszában megköszönte az üdvözlést és kifejtette, hogy tántoríthatatlanul küzd a függetlenségi eszméért, amelynek egyik sarkalatos pontja, az általános választói jog.

Az angolkirály temetése.

London, május 12. A »Lancet« nevű orvosi szaklap az elhunyt király betegségére vonatkozólag autentikus leírást közöl, melyet a király orvosaitól kapott. Eltekintve azon tényektől, hogy a király Párisban meghült és hogy ez a hűlés Biarritzba való érkezésekor igazi bronchitisszé fejlődött ki, e leírás kevés újat tartalmaz. A betegség tíz napig tartott és a király kénytelen volt napokon át ágyban maradni. Az a körülmény, hogy a király Biarritzban ágyban fekvő beteg volt, eddig nem volt ismeretes. Mindig csak azt mondták, hogy a szobában volt kénytelen maradni.

Edvárd király ravatalon.

London, május 12. A király, a királyné, az anyakirályné és a család többi tagjai ma rövid istentiszteleten vettek részt, melyet canterbury érsek mondott Edvárd király holttesténél. Az anyakirályné lerendelte, hogy az angol néphez intézett levelének másolatát terjesszék és a másolatok eladásából befolyó összeget jótékony célra fordítsák.

London, május 12. Edvárd király holttestét este koporsóba helyezték, melyet a trónterembe ravatolozták föl.

Uralkodók a temetésen.

Berlin, május 12. A »Berliner Tageblatt« jelenti Londonból: Vilmos császár, mint itt híre jár, a temetés előtti napon, csütörtökön, e hó 19-én Henrik herceg kíséretében érkezik Londonba. Ha a körülmények kedveznek, a császár esetleg már május 18-án is megérkezhet. A császár a Buckingham-palotában fog lakni. Hogy Henrik hercegnek is ott lesz-e a szállása, még nem bizonyos.

Arról, hogy Roosevelt is a »Hohenzollern« jacht fedélzetén érkezik, itt nem tudnak.

Berlin, május 12. A »Lokalanzeiger« jelenti Kielből: A »Hohenzollern« jacht szombat a csatornán át Vlissingenbe megy, hol Vilmos császárt fölveszi fedélzetére és azonna tovább utazik Londonba.

Berlin, május 12. A »Times« jelenti Athénből: A görög király ma elhagyja Korfut és Velencén, Milánón és Rómán át Londonba utazik, ahova kedden délután fog megérkezni.

Városi közgyűlés.

— Első nap. —

Nagyvárad város közgyűlésének első napját a választások és a színházi szerződés kérdése valta s így a tárgysorozatban csak a 8 ik pontig jutottak el.

Ugy a közgyűlési terem, mint a szomszédos bizottsági terem zsufolásig megtelt. Nem ugyan városatyákkal, bár ezek közül is alig hiányzott 10-14, hanem kortesekkel, akik tömegesen jöttek tel, hogy különösen az orvosi állás betöltésénél kapacitálják a városatyákat, ami sokaknál visszatetszést és bosszúságot keltett, mert a szabályrendelet intézkedik, hogy kiknek van joguk a teremben tartózkodni.

A választásnál az első, a tisztis orvosi állás betöltése, a páholy szája-ize szerint ment végbe. A törvényhatóság többsége honorálta annak a bizonyos, roppant tudományos alapon készült káténak a megírását.

Körülbelül két órai időt vett igénybe a színház ügye. A pályázat mellőzését elfogadták ugyan, de megnyilatkozott a közgyűlés többségének azon óhaja, hogy jövőre nem hajlandó a színház bérbeadásának jogát átengedni a szintügyi bizottságnak.

Az első napi tanácskozás lefolyása a következő volt:

Hlatky Endre főispán elnökölt. A törvényhatósági bizottság tagjai majdnem teljes számmal voltak jelen.

A gyűlés megnyitása után előterjesztették a polgármester havi jelentését, amelynek érdekesebb adatait már közöltük. — Tudomásul vették.

Az országgyűlést összehívó királyi kéziratot a közgyűlés állva hallgatta végig. A kéziratot teljes szövegében közöltük már. — Hódoló tisztelettel tudomásul vették s kiadták a központi választmányának.

A választások.

Nagy érdeklődés mellett ezután a választásokra került a sor.

A kijelölt választmányba Hlatky Endre helyett, a polgármester indítványára, Farkas Izidort választották be s a választmány azonnal visszavonult a jelölések megejtése végett.

Az olasz i tisztiorvosi állásra kijelöltettek: dr Popovics Miklós, dr Berkovics René, dr Matolay Károly és dr Altmann Jakab. Dr Matolay Károly azonban a jelölés alatt visszalépett s így csak három pályázó maradt.

Ezután elnöklő főispán elrendelte a szavazást.

Beadatott összesen 131 szavazatot, ebből kapott

Berkovics René	55,
Popovics Miklós	44,
Altmann Jakab	31

szavazatot 1 szavazólap üresen adatott be s így 11 viszonylagos szótöbbséggel dr Berkovics René tisztis orvossá megválasztott.

A megüresedett I. osztályu rendőrbiztosi állásra kijelöltettek: Kemény Ignác, Réz Bertalan II. oszt. rendőrbiztosok és Mihályi Lajos irnok.

Beadatott 123 szavazat s ebből kapott

Réz Bertalan	75,
Kemény Ignác	47

szavazatot s így I. osztályu rendőrbiztossá Réz Bertalan választott meg; 2 szavazat érvénytelen volt,

Az ekként megüresedett II. oszt. rendőrbiztosi állásra kijelöltettek: Bodó László. Szűcs János és Nagy Lajos.

Bodó Lászlót egyhangulag II. oszt. rendőrbiztossá választották.

Ezután a közigazgatási bizottságban Hlatky Endre főispánná kinevezése folytán megüre

sedett egy tagsági helyre ejtették meg a törvényben előírt titkos szavazást.

Beadtak 114 szavazatot s 63 szavazattal dr. Moskovits József választotta be a közigazgatási bizottságba, dr. Stokker József ellenében, aki 51 szavazatot kapott.

*

Tolna vármegye közönség megküldötte őfelsége 80. születés napjának megünneplése tárgyában hozott határozatát.

A közgyűlés megbizta a polgármestert, hogy az ünnepélyes diszkozyülés összehívása iránt intézkedjék.

A rzínházi szerződés.

A városi tanács beteresztette a színügyi bizottság határozatát, mely szerint a Szigligeti színházat további 3 évre, pályázat mellőzésével Erdélyi Miklós színigazgatónak adja ki s egyben betereszteti az erre vonatkozólag Erdélyi Miklós által aláírt szerződést.

Bemutatja tovább dr. Adorján Emil és társai indítványát, hogy a szerződés mellőzésével, nyílt pályázatot rendeljen el a közgyűlés a színház bérletére.

A városi tanács a színügyi bizottság határozatának elfogadását és Adorján és társai indítványának mellőzését javasolta.

Dr. Adorján Emil különösnek találja a tanácsnak a színügyi szabályrendelet olyan magyarázatát, hogy a közgyűlés nem illetékes a színház kiadása felett határozni, mert az csak a színügyi bizottság joga. Nem akar hosszu vitát, de rámutat, hogy az előtt azzal érveltek, miszerint a színház rossz üzlet s Erdélyi mégis 75000 korona teher átvállalásáért vette át a színházat. A nyári szinkört forszirostták s most még is aranyhidat építenek a szerződésben, hogy a szintársulat emlessen nyáron Nagyváradról. A szerződés ilyen előterjesztése sérelmes, mert nyilvános pályázatot kellene hirdetni. A színigazgató működésével nincs megelégedve. De ha a legjobbnak tartják Erdélyit, miért féltik a pályázattól. Az eddigi kivételt most már belemagyarázzák a szabályrendeletbe. Egy évben legalább 200 előadás olvan, hogy nem lehet fiatal leányt elvinni a színházba. Ez nem kulturinrezmény. Friedländer közbeszólására megjegyzi, hogy a budapesti Király és Vig-színház részvénytársaságok, ott csinálhatnak amit akarnak, de ide a város színházába ne hozzák a párisi külvárosi színházak disznóságait. Kolozsvárott a frivol operetteknek külön színházat akarnak építeni, hogy a nemzeti színházat a kultúrának tartják fenn. Hogy sokat áldoz Erdélyi a fényes kiállításra, ez nem ok a pályázat mellőzésére; ezt minden üzletember megteszi. Az igazgató és a színügyi bizottság fél minden reformtól. Mostani szerződésben némileg gondoskodtak, hogy az ocsmányságok kizárassanak, de hogy betartják-e, kétes. Azon érv igazságát tagadja, hogy ha nem fogadják el a szerződést, Erdélyi ki lenne zárva a pályázattól. Ha így állítják oda a kérdést, nem akarja Erdélyit megfosztani a kenyertől, de szükségesnek tartja a színügyi szabályrendelet módosítását. Indítványozza, hogy a közgyűlés utasítsa a tanácsot, a szabályzat olyan módosításának előkészítésére, hogy a színház mindég nyilvános pályázat útján adandó ki s kivételt csak a törvényhatóság tehet. Rámutat még arra, hogy a színigazgató által letett 6000 korona kaució kevés.

Dr. Kurländer Ede kortesfogásnak tartja a szabályrendelet olyan magyarázatát, mintha a szerződés elutasítása és nyílt pályázat elhatározása kizárná Erdélyit a pályázattól. Kifogásolja, hogy a szerződéstervezet a színügyi bizottságban nem lett bemutatva. Erre nem volt joga a bizottság elnökének s így ez okból sem határozhatnak most a szerződés felett.

Rimler Károly visszaautasítja, hogy kortesfogás lett volna s szabályrendelet magyarázata. Előbb kívánta azon határozat meghozatalát, hogy elfogadják-e a színügyi bizottság javaslatát, mert ha szerződést tárgyalják és elutasítják, akkor tényleg nem pályázhatna Erdélyi. A színügyi bizottság nagy többsége határozta el a pályázat mellőzését. A városok közül, ket-

tőt kivéve, mellőzték a pályázatot. A kultusz-miniszteriumban ajánlották, hogy ne hagyják el Erdélyit, mert az országban a legkiválóbb igazgató. Allítja, hogy a szabályrendelet átruházta a jogot a színügyi bizottságra, de azért a törvényhatóság hozhat más határozatot.

Dr. Friedländer Sámuel jogosnak tartja a kritikát. A város vezetői tulságosan dédelgetik a színházat, szemben minden más fontos városi kérdéssel. Sok barátja van a színháznak. — Maró gunnyal foglalkozik ezután dr. Adorján Emil beszédének egy részével. — A színház üzlet, mint egy szálloda, hirdessenek rá pályázatot s nincs szükség színügyi-bizottságra. Ha pedig a színház kulturintézet, akkor nem kell pályázat, mert a pályázók ígérek mindent, de Erdélyi többet mutat, a multját. Mivel mindenki, még Adorján is meg van elégedve Erdélyivel, tárgyalják a szerződést.

Sulyok István honorálja a tanács véleményét s meghajlik a szabályrendelet előtt. De ez nem zárja ki, hogy jövőre megváltoztassák a szabályrendeletet, mert itt a város vagyonáról van szó, Föltétlenül joga van tehát a közgyűlésnek, hogy a rendelkezési jogot a saját hatáskörébe vonja. Csatlakozik Adorján indítványához sőt azt szükségesnek tartja. Nem szabad a közgyűlést befejezett dolog elé állítani. De még a mai szabályrendelet szerint is tárgyalni kellett volna a színügyi-bizottságnak a szerződést. Indítványozza, hogy a szerződést adják vissza a színügyi-bizottságnak, hogy tárgyalja azt.

Dr. Stokker József szintén ellenmondást lát a szerződésben, de a jelenlegi magyarázgatás téves, mert Erdélyi nem lenne kizárva a pályázattól, ha ennek meghirdetését mondja ki a közgyűlés. Az indítványt aláírta, bár Erdélyi mellett van, mert nem akarja a pályázat mellőzését általánosítani. Mivel Erdélyinél jobb igazgatót nem találunk, nehogy kizárják őt, elfogadja a tanács javaslatát. A jövőre nézve azonban szükségesnek tartja Adorján Emil indítványának keresztülvitelét.

Dr. Adorján Emil a polgármester beszédével foglalkozik. A színügyi bizottság mai összehívását tul konzervativnak tartja. A törvényhatóság fele tíz év óta új, de a színügyi bizottság tagjai 1—2 kivételével a régiek. Indítványát fenntartja.

Dr. Hoványi Géza rámutat, hogy a színügyi bizottság azt határozta, hogy a pályázatot mellőzi s a szerződés-tervezet elkészítésére bizottságot küldött ki, hogy az az általa elkészített szerződést terjessze a közgyűlés elé. A közönség, a lapok mind Erdélyi mellett nyilatkoztak, ez indította határozatában a színügyi-bizottságot. A tanács javaslatát elfogadja Adorján Emil indítványához nem szól.

A tanács javaslatát a nagytöbbség elfogadta, valamint elfogadták dr. Adorján Emil indítványát a színügyi szabályrendelet módosítása iránt.

Ezután a színügyi szerződést tárgyalására került volna a sor, de Adorján Emil indítványára levették a napirendről s kiadták a színügyi bizottságnak, hogy azt tárgyalja s terjessze be a közgyűléshez.

Hlatky Endre főispán kijelentette, hogy a szerződéssel már a legközelebbi rendkívüli közgyűlés foglalkozhat.

Interpellációk.

Ezután az interpellációkra tértek át.

Sas Ede a 3 ik vashid építését sürgette, mire kijelentette a polgármester, hogy valószínűleg júniusra leérkezik a dolog a minisztertől.

Balogh Döme az iránt interpellált, hogy mikor építi már fel a város az Ezredévi Emlektérren az új gyaloghíd vasszerkezetét.

Rimler Károly felvilágosította Balogh Dömét, hogy a vasszerkezet terve nem rég jötték le a minisztertől s már a gyárban készítik a hid vasszerkezetét.

Ugyancsak Balogh Döme sürgette a villamosmű szabályrendeletének módosítását.

Rimler Károly felvilágosította, hogy a mó-

dosítás már elkészült most van elbírálás végett Schlatter Alfréd szakértőnél.

A válaszokat tudomásul vették.

A még hátralevő ügyek tárgyalását ma, pénteken délután folytatják.

Nem kapnak a jegyzők fizelését.

Kiürültek az alapok.

Kellemetlen meglepetés készül a községi és kör valamint segédjegyzők részére. Lehetőséges, hogy június elsején nem kapnak fizetést mert nincs a vármegyének pénze amiből a fizetéseket folyósítani tudná.

Ez a meglepetés a lehető legnagyobb kellemetlenségeket idézné elő a jegyzők között, akik a fizetés rendezés óta rendszeresen az adóhivataltól szokták kapni fizetésüket és így a községtől semmi féle készpénz fizetésük nincs.

A pénzhány pedig a következő okok miatt áll fenn. A megyei utalaptól 17000, a tisztinyugdíjalapból 12722, a jegyzői nyugdíjalapból 2900 a jegyzői fizetésalapból 1691, az erdőri alapból 2738 korona mint évi hátrány van és erre a folyó évben semmit sem fizettek be, az idei járulékokat pedig csak nagyon gyengén fizetik.

A nem fizetésnek természetesen az ex-lex az oka. Az adózók ugyanis abban a hiedelemben vannak, hogy az állami adókkal a megyei adók hátralékait sem kötelesek fizetni s így az alapok, melyeket ugyancsak igénybe vesznek a rendszeres kiadások annyira megapaptak, hogy az adóhivatal pénzhánya miatt kénytelen lesz a fizetéseket megtagadni.

A jegyzők nem egyedül fognak szenvedni a pénzhány miatt, mert a nyugdíjas tisztviselők sem fogják kapni a nyugdíjjárulékot. Ez talán még sokkal veszedelmesebb, mint az első, mert a nyugdíjas tisztviselők kizárólag abból a pénzből élnek s más kereseti forrással nem rendelkeznek. A nyugdíjat élvező özvegyek állapota még az előbbinél is aggasztóbb.

Az adóhivatal, mint értesülünk, előterjesztést fog tenni az alispánhoz, miszerint a kintlevő hátrányok behajtása iránt a legszélesebb körű és a legszigorubb intézkedéseket foganatosítsa. Nevezetesen utasítsa az előjáróságokat, hogy a hátralékokat szigoru büntetés terhe alatt hajtsák e s azt haladéktalanul terjesszék be az adóhivatalhoz. Az adóhivatal kérni fogja az alispánt még arra is, hogy a behajtások ellenőrzésével a járási főszolgabírókat bizza meg,

Az adóhivatal eme fenyegető aggodalmával szemben igen sokan azt hangoztatják, hogy a megcsappant alapokat a vármegye ideiglenesen kisegitheti más alapokkal. Ez a vigasztalás azonban nem állhat meg, mert az adóhivatal, illetőleg a számvevőség nyilatkozata szerint a vármegye minden alapja annyira igénybe van véve most, hogy azokból jó ha a maguk kiadásait tudják fedezni, azonban más alapok támogatására egyáltalán nem lehet igénybe venni.

Az alispán természetesen szigoruan fog intézkedni, hogy az alapok a fizetés idejére megfelelően megnövekedjenek s ez esetben a fizetésektelenség nem fog bekövetkezni. Ha azonban az adózók makacsul ragaszkodnak a nem fizetéshez bizony már ha nem is június,

de július elsején nem kapnak fizetést a jegyzők, sem nyugdíjat a nyugdíjas tisztviselők.

UJDONSÁGOK.

A nagyváradai románok Mangra ellen.

Az aradi Mangra ellenes tüntetés Nagyváradon is viszhangra talált és most nagyszabású Mangra ellenes tüntetés van készülöben. A tüntetés szerzésének élén Lascu Demeter dr áll. Lascu ugyan mikor izgatás miatt el lett ítélve és a büntetést kitöltötte megfogadta, hogy soha semmiféle mozgalomban nem vesz részt. Ezen ígérete dacára is most mindjárt a legelső tüntetés szerzésének is ő vezetője.

Lascu Demeter vezetésével ugyanis a nagyváradai románok ama része, amelyet kapacitálni tudott elhatározták, hogy Mangra Vazul Aradról való hazaérkezésekor az aradnak megfelelő fogadtatásban fogják részesíteni. Lascuék Mangra Vazult renegátnak tartják munkapárti programja miatt.

A Mangra ellenes tábor tegnap estére tervezte a tüntetést a nagyváradai pályaudvaron. A tüntetés részleteit természetesen nem árulják el. A tüntetés azonban elmáradt, mert Mangra távirati uton értesülést szerzett az ellene készülő dolgokról és nem utazott el Aradról, hanem ott várja meg míg az ellene készülő tüntetést a nagyváradai rendőrség lefegyverezi.

A tüntetésről tudomást szerzett a rendőrség is, mely tegnap este nagy számmal vonult ki a pályaudvarra és azt megszállotta. A pályaudvaron azonban a tüntetőknél a megbízottai jelentek meg, akik mikor meglátták a rendőrség ily nagyszámú felvonulását értesítették a dolgról társaikat. Hiába való volt minden készülődés, mert Mangra nem érkezett meg.

A rendőrség ép úgy mint a tüntetni szándékozók állandóan készenlében vannak, hogy a tegnap este elmaradt tüntetés elől ne menekülhessen meg Mangra.

A rendőrség pedig jól teszi ha a Mangra vikáriust megóvja a tüntetéstől, mert mostani hazafia állásfoglalásával nemcsak a magyarságnak hanem a komolyan gondolkodó románoknak is a rokonszenvét biztosította magának.

* **A király Budapesten.** A király szokása szerint tegnap is korán kelt. Fél 6 órakor dolgozószobájába ment, ahol állami ügyekkel foglalkozott. Aztán a házikápolnában csendes misét hallgatott. Délonn kihallgatáson fogadta a király gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnököt. Az uralkodó tegnap nem hagyta el a lakosztályát. A király reggel kilenc órakor Schreiber Viktor altábornagyot budapesti hadtestparancsnokot hosszabb magánkihallgatáson fogadta. A király május 29-ig fog Budapesten tartózkodni. Boszniába 30-án érkezik. Szerajevóba 3 napot fog tölteni, majd Mostárba megy át és onnan Budapesten keresztül Bécsbe fog utazni.

* **Tisztelgés a főispánnál.** A nagyváradai izr. nőegylet leányárvaház elnöksége ifj. Schwartz Abrahámné vezetése alatt tegnap déli előtt tisztelgett *Hiatky* Endre főispánnál. *Gerő* Ármin szép szavakkal üdvözölte a főispánt

és a csaknem félszázados multtal bíró egyesületet a főispán jóindulatába és pártfogásába ajánlotta. A főispán lekötözött szívéllyel és előzékenységgel fogadta a nőküldöttséget, mely ifj. Schwartz Abrahámné elnöknő, Schütz Albertné, Landler Ferencné, dr Sarkadi Lajosné, Moskovits Miksáné, dr Mihelyi Lajosné, özv. Weisz Gáborné és dr Rezső Mórné választmányi hölgyekből állott és megköszönve az üdvözlést, a legnagyobb örömmel és készséggel ígerte meg a támogatást, azt mondván, hogy igazán boldognak fogja magát érezni, ha módjában lesz, hogy az áldásos működésü egyet érdekét előmozdíthatja.

* **Hogyan utazik vissza a király Boszniából?** A közös kormánynak, mely a király boszniai utiprogramját összeállította, nagy fejtörést okoz most annak megállapítása, hogy milyen útvonalon térjen vissza a király Mosztárból, utjának utolsó állomásáról. Politikai szempontok mellett tekintettel kell lenni a király agkorára is és éppen ezért ejtették el azt a tervet, hogy a felség Mosztárból Szerajevón és Bosznia-Bródon keresztül utazzék Bécsbe. Az új terv szerint a felség Mosztárból a hercegovinai-dalmát határon levő Huszkopfiég megy a bosnyák vasuton, onnan pedig az osztrák államvasutakkal Gravozába, ahol a haditengerészet egyik nagyobb hajójára száll és ezen megy Pólába. A király környezete nagyon fog ügyelni arra, hogy a tengeri utat mennél kényelmesebbé tegye a királynak.

* **Elismerés Réz Bertalannak.** A tegnapi közgyűlés legérdekesebb tárgya volt a megüresedett I. osztályú rendőrbiztosai állás betöltése. Az állásra két pályázó volt, Réz Bertalan és Kemény Ignác, a választás folyamán Réz Bertalan nagy többséggel győztesen került ki. Ezzel a választással ez alkalommal a város valóban igazságos választ gyakorolt, mert olyan emberrel szemben tanusította elismerését, akiről mindenki tudta, hogy nállánál jobban senki sem érdemli meg azt a helyet, amit neki a város bizalma juttatott. Réz Bertalan megválasztásánál nem az előrehaladás képez tulajdonképpen fontos dolgot, hanem az, hogy a törvényhatóság tudta méltányolni azt a munkát, amit Réz Bertalan a város érdekében eddig oly szorgalmasan, lelkiismeretesen és minden kiváncságra hátra hagyása nélkül kifejtett. Azt hisszük, hogy ez az elismerés ez az előre haladás nem fogja Réz Bertalant megakasztani széleskövű munkájában s nem fogja eddigi fáradhatatlan ambícióját legkevesebbé sem csökkenteni s a jövőben még szebb eredményekkel fogja növelni eddig kötött érdem koszoruját. Réz Bertalan nem a választások szerencse istenasszonya juttatta a győzelemhez, hanem a jól teljesített munkássága. A rendőrségen mindenki tudta azt, hogy neki van egyedül joga az elnyert helyhez, ép ezért kartársai a választás eredményének kihirdetése után igazi meleg gratulációkkal halmozták el, amit valóban megérdemelt Réz Bertalan, mert a város csak nagy ritkán, igen kivételes esetekben szokta betartani azt a rangsort, amit a tisztviselők érdemeikkel vívnak ki maguknak.

* **Új rendszer az Országos betegpénztárnál.** Sarkady Ignác, az Országos munkásbetegsegélyező és balesetbiztosító pénztárának igazgatója, sürgős értekezletre hívta össze a kilencvenhat kerületi pénztár főorvosait, hogy a pénztári orvosi szolgálat elveit velük együtt megbeszélje. A szaktanácskozás május 11-én kezdődött. Az első nap legfontosabb eredménye az volt, hogy kilencvenegy főorvos hozzájárult az országos pénztár javas-

latához, mely az orvoskérdést tisztviselő-rendszer alapján oldaná meg.

* **A románok kultur lapja és Nagyvárad.** Az új népoktatási törvény alapján a kultuszminiszter sok román tanítóól megtagadta a kórpótlékot. A románok erre kultur- alapot létesítettek. Az aradi kerületben száz-ezer korona gyűlt össze, a nagyváradai kerületben azonban semmit sem tudtak összegyűjteni. A most tanácskozó aradi zsinatot kérte a nagyváradai kerület, hogy engedjen át az összegből egy részt a nagyváradai kerület iskolái számára. A zsinat a kérelmet azzal az indoklással tagadta meg, hogy a nagyváradai kerület nem vett részt a gyűjtésben és ezért ne számítson az aradi kerület támogatására.

* **A budapesti repülőversenyek.** A budapesti repülőmeeting iránti érdeklődés egyre nagyobb arányokat ölt, úgy itthon, mint a külföldön. Több vidéki város, valamint számos külföldi hatóság az iránt kereste meg a Magyar Aero Club igazgatóságát, hogy a 110 kilométer távolságu utasí verseny csúpontját az ő városukban tűzzék ki. Ilyen átirat érkezett most a többi között Kamann dr tól, Bécsújhely város polgármesterétől. Hivatkoznak arra, hogy náluk már »repülőmező« is van s készek nagy áldozatokra. Aviatikus körökben az a hír terjedt el, mintha az Aero Club igazgatóságának tagjai között komolyabb természetű nézeteltérések lennének, sőt szóba hozták azt is, hogy az egyik igazgatósági tag lemond az állásáról. Illetékes helyről kijelentik, hogy ezek az értesülések tévesek, amennyiben az igazgatóság és a szervező bizottság valamennyi tagja a legnagyobb egyetértésben működik közre a magyar aviatika fejlesztése, valamint a budapesti repülőversenyek sikere érdekében. A rákosi repülőversenyter ma már egész nagy város képét nyújtja. A déli oldalon a hangárok nagy tömege sorakozik egymás mellett és a tribünöket meg a többi ülőhelyeket öt kilométer hosszú és két méter magas kerítés övezi körül. Az óriási térségben belül főképpen a kora reggeli órákban élénk élet van, egymásután nyílnak ki a hangárok, a repülőgépeket kiviszik a szabad teregre és a próbarepülések órák hosszaiig eltartanak. Természetesen most még tulayomó részben magyarok kísérleteznek itt s az a néhány francia aviatikus, aki már megérkezett. Rougir, Paulhan, Farman, Latham és a többi nagyságok május utolsó napjaira jelentették be érkezésüket repülőgépeikkel, pilótáikkal és mechanikusikkal. A nevezések egyre tartanak és ma már a világ legelső mesterei mellé 34 ismert nevű aviatikus sorakozik. Az kétségtelen, hogy a június 5-én kezdődő meeting a maga nemében páratlan lesz, miután eddig még soha sem volt eset, hogy ily elsőrangú aviatikusok és ily nagy számban vettek volna részt versenyen.

* **A hivatalos lapból.** A m. kir. igazságügyminiszter dr *Böszörményi Béla* nagyváradai kir. törvényszéki joggyakornokot a nagyváradai kir. törvényszékhez jegyzővé nevezte ki. — A m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszter a nagyváradai női kereskedelmi tanfolyam folyó tanévi záróvizsgálatának elnökéül dr *Wolff* Nándor m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszteri titkárt bizta meg.

* **Az első magyar országgyűlési gyorsíró.** Hajnik Károlynak az ötvenes és hatvanas évek első magyar országgyűlési gyorsírójának, József-nádor bizalmasának most találták meg a sírját a budai vizivárosi temetőben. Ebből az alkalomból az Országos Diák Gyorsíró Szövetség május 29-én ünnepélyes sirkoszoruzó emlékünnepet rendez az ország összes gyorsíróinak részvételével. Koszoru megváltási díj 3 korona. Bővebb felvilágosítást a szövetség központi vezetősége ad. (Budapest, IV. Központi Egyetem.)

* **Tíz tanuló egy iskolában.** Jellemző panasz érkezett tegnap a megyei közigazgatási bizottsághoz. A panaszt Podnia György almas görög keleti lelkész, mint az ottani iskolaszék elnöke adta be. Az utóbbi időben ugyanis az almási görög keleti iskolából egymásután maradoznak el a növendékek. A mulasztókat a tanító állandóan összeírja, beterjeszti az előljárósághoz, amely azonban mintha nem is venne róla tudomást, nem intézkedik a mulasztások megakadályozása végett. Ennek következtében most májusban az almási iskolába még 10 tanuló sem jár. A panasztevő lelkész kéri a vizsgálat megindítását.

* **Halálozások.** Részvétellel értesülünk egy derék ifjunak: Szacsavay Imre gyógyszerész segédnek haláláról. Az alig 23 éves ifju már hosszabb idő óta súlyos beteg volt. Temetése ma, pénteken, május 13-án délután 4 órakor lesz az Uri-utca 24. sz. házából. Bátky Endre zene tanárt súlyos gyász érte, bátyjának Bátky Károly máv. nyug. mozdonyvezetőnek tegnap reggel, életének 45. évében bekövetkezett halálával. Temetése holnap, szombaton, május 14-én délután 3 órakor lesz a Városliget-utca 2. sz. háztól.

* **Állat az emberben.** Egy csuf és minden tekintetben megbotránkoztató bűnügyben nyomoz most a nagyváradai rendőrség. Egy nagyváradai szabósegéd feljelentést tett, hogy egyik szaktársa, névszerint Gyurakovics György, míg ő és felesége távol voltak hazulról, me rényletet követett el 6 éves kis leányán. A rendőrség erre Gyurakovics György 34 éves szabósegédet azonnal letartóztatta, de az eddig mindent tagad. A beszerzett bizonyítékok azonban mind az állatias szabósegéd bünessége mellett szólnak. A kis leánykát a bestiális me rénylet annyira beteggé tette, hogy be kellett szállítani a Biharmegyei közkórházba. A rendőrség a nyomozás befejeztével Gyurakovicsot át fogja kísélni a kir. ügyészséghez, ahol bizonyára meg fogja kapni súlyos büntetését.

* **A bécsi földrengés.** A tegnap reggeli lapok közölték, hogy Bécsben földrengés volt, mely a lakosságot óriási mértékben megrémítette. Bécsből erre vonatkozólag az alábbi távirati tudósítást kaptuk: A tegnapi földrengés az egész Semmeringen és a Wechselhegy környékén mindenütt érezhető volt. Gloggnitzben rendkívül heves földlökést éreztek. A földmozgás körülbelül 4-5 másodpercig tartott és fölülmulta az eddig itt tapasztaltakat. Az órák mind állva maradtak. Sok tárgy a földre esett. Számos lakásban a mennyezet meghasadt. A lakosok rémülten az utcákra futottak és az éj egy részét a szabadban töltötték.

* **Kivándorlók figyelmébe** Egy londoni cég, Edendele u. Cie az újságokban hirdeti, Buenos-ayresi fiókja állásokat közvetít Argentínába. Ily fiók Buenos-ayresben ismeretlen lévén, a hatóságok most figyelmeztetik a kivándorolni szándékozókat, hogy a nagyhangú hirdetéseknek fel ne üljenek, mert ez esetben szélhámosokról van szó.

* **Hol a 25 dollár?** Newyorkban most szigorúan követelik, hogy mindenki, aki a szabad Amerika földjére akarja tenni a lábát, legalább 25 dollárnak, vagyis 125 koronának a birtokában legyen. Irgalom nincs, aki nem rendelkezik annyival, azt könnyörte lenül visszaküldik a hajóval az ő hazájába.

x Egy 4 szobás modern lakás f. évi november 1-re kiadó. Rákóczi ut 32.

x *Finom uri fehérmű és minden uri divat és kalap ujdonság megérkezett*

Róth M. utóda cégnél.

Bémer-tér.

Eredeti angol férfi cipők. 22

x **Olvassa el kérem!** Ha érdekli, hogy lakásában miért érhet el takarítást villamos áramfogyasztással. On égethet már 16 gyertyafényű Wolframnégyöt és ami a régiekkel szemben óránként kb. 3 fillért takarít meg, tehát nem szükséges, aki *nem akar* nagy világítást, hogy 32-es vagy 50 gyertyafényű égőket alkalmazzon és ami a fő nálam, ezen *Wolfram* égő 2 K 40 fill. Stern villamos felszerelési vállalata Bémer-tér 2. Telefon 556. Szívesen szolgálok felvilágosítással. 12

x **A Lloyd kávéház** modernül berendezett helyiségében május hó 13, 14, 15 és 16-án a következő igen érdekes mozgófénykép ujdonságok lesznek bemutatva: 1. Hogyan figyelnek a hölgyek. 2. Bán és bűnhődés. 3. Költő mindenáron. 4. Gyufa skatulya. 5. Alagi akadály verseny Czárán Z. balesete. 6. Párisi apachok. 7. Indián regény. 8. Aetna kitörése. 9. Házasság Payacsbóban. Belépti díj nincs. Kezdeté este 9 órakor. Kitűnő italokról és ételekről gondoskodva van. A n. é. közönség szíves pártfogását kéri *Hartstein és Örley* kávéház tulajdonosok. 10

* **Borsalino, Pichler és angol kalap** tavaszi ujdonságok **REICHARD ÁRUHÁZABA** megérkeztek, hol legelegásabb budapesti és *amerikai cipők* kaphatók. 11

Jenny Jenő órás és ékszerész

a bérnálási alkalomra ajánlja a helybeli és vidéki n. é. közönségnek dus választékban levő óra és ékszer készletét, amelyet a volt betörés miatt

legjutányosabb árban

őhajt kiárúsítani. Órákat egy évi jótállás mellett javítok. Kérve a n. é. közönség szíves pártfogását továbbra is, tisztelettel **Jenny Jenő**, órás és ékszerész Szt. János-u. 39. sz.

30 **Telefon szám 285.**

Egy fiut tanulóknak felveszek.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor.

Péntek: Koncert.
Szombat: Koncert.
Vasárnap d. u.: Dollárkirálynő, este: Luxemburg grófja (bérietszünet).
Hétfő d. u. Obsitos, este: Trenck báró.

A koncert,

— *Érdekes premier.* —

Ma este rendkívül érdekes premier zajlik je a Szigligeti-színházban. Hermann Bahrnak, a kitűnő német vígjátékírónak, legsikerültebb darabja, a Koncert kerül első bemutatásra. A Koncert tarka ötletek és humoros helyzetek pompás egyvelege, talpraesett, izgalmas szövevényű mese keretében. Egy fiatal, művészelkü bohém a hőse, aki minden női mosolynak a rabja. Szerelmes az asszonyokba és egyik kaland hálójából a másikba pottyan. Ez a nagy szerelmi láz a darab ötlete és számtalan apró huncutság csomópontja.

A koncert tartalmának dióhéjba foglalt kivonata a következő:

Első felvonás. Heinck Gusztáv, a nagy te-

hetségéről, valamint kalandjairól egyképpen bíres zongoraművész lakásán nagy a fölfordulás. Együtt vannak a mester összes nőtanítványai, akik valamennyien szerelmesek belé s nagy izgalommal beszélnek arról, hogy a zongoraórájuk elmarad, mert a mesternek hirtelen egy koncertre kell elutaznia és nem tudni hová. A növendékek egyike, Gerndl Éva, hamarosan kísüti, hogy a koncert csak ürügy, mert a mester szerelmi kalandra indél egy fiatal menyecskével, Jura Ferenc doktor neijével, Delfinával. A mester elbucsuzik a növendékeiktől és Mária-tól, a feleségétől és elrobog a koncertjére. — Gerndl Éva féltékenységében megsürgönyzi Jura doktornak, hogy a felesége megszökött Heinck-kal, ennek néhány órányira fekvő erdei lakába. Megjelenik a művész lakásán mihamar Jura doktor, aki abban a hitben, hogy a sürgönyt Heinck felesége küldötte, eljön megkérné Heinckné, hogy siessenek együtt a szökevények után, — amíg nem késő. El is indulnak utánuk.

Második felvonás. Heinck erdei lakásában megjelenik a mester Delfinával. Alig, hogy uszonnához ülnek, jönnek üldözőik is, — Heinckné és Jura doktor, akik színelig úgy tüntetik fel a dolgot, mintha belenyugodának a mester és Delfina szerelmébe. Emondják, hogy ők is megszerették egymást, legyen két válópör s utána két esküvő. Delfina is Heinck is most féltékenynyé lesz. A négy ember közt kómikusan szenvedélyes vita tör ki, amíg rájuk esteteledik és a harcos telek ekkor pihetőre térnek. Csak két szoba lévén az erdei lakban, az egyikben a két asszony, a másikban a két rivális férfi alszik együtt.

Harmadik felvonás. Másnap reggel Heinckné nagy ravaszul lassanként kiábrándítja Delfinát a művészből, míg a két férfi az erdőben vitázik. Ugy térnek haza, hogy a vitaközben közelebről megismerték egymást, fölfedezték egymás nagy kvalitásait és a két ellentél szoros barátságot kötött. — Egyik a másikat dicséri a tulajdon feleségének. Heinckné azonban tovább játssza a komédiát, válni akar, hogy Jura feltségévé legyen. Heinck könnyőrgésére végre mégis megbékül, Jura viszont-hazaszökötteti a tulajdon feleségét. — Minden rendben volna, ha meg nem jelennék Éva asszony, akinek láttára a csélcspap vénülő művész megint ellágyul és bár torkig van az asszonyokkal, megadással öleli magához a szerelmes Évét, mert ez az ő végzete: az asszonyi mosolynak nem tud ellentállani.

TÁVIRATOK.

Politikai áthelyezés.

Zombor, május 12. Bárczy István pénzügyi tanácsost és Novák Elemér kincstári ügyészt politikai okok miatt áthelyezték. Ebből az alkalomból a zombori közönség nagyszabású ovációkban akarta részesíteni a tisztviselőket, így többek között fáklás menetet is akartak a tiszteletükre rendezni. A rendezőség azonban oly izgató tartalmu plakátokat bocsátott ki, hogy azok miatt a rendőrség a fáklásmenetet betiltotta. A betiltás miatt nagy az izgalom Zomborban.

Villámsujtott család.

Hannover, május 12. Tegnap este Nepplingen községben óriási zivatar dühöngött. Iszonyu villámlások csapkodtak össze-vissza. Az egyik becsapott Wagner bírók házába. A bírók éppen vacsoránál ültek négyen. A villám valamennyiüket megölte, aztán kifutott az istállóba,

ahol három gyerek aludt és azokat is holtra sújtotta. A ház porrá égett.

Leégett villamos telep.

Budapest, május 12. Az osztrák-magyar vasöntöde villanytelepének központi épületében tűz ütött ki s azt teljesen elhamvasztotta. A kár 3 millió korona.

Zivatarok.

Innsbruck, május 12. A déli és középső Tiroiban óriási viharok és hóförgöttek dühöngenek. A friss hó méternél magasabban fekszik. A zivatar kétszáz teleton és telegráfpóznát tépett ki. A sürgöny és telefonforgalom megszakadt. Pranger előtt egy tehervonat a nyílt pályán elakadt a nagy hóban.

Prága, május 12. Egész Csehországot vad orkán száguldotta át, majd órákig tartó felhőszakadás következett, amely a Weckersdorf—prosnitz-i vasuti vonal töltését elmosta. Franzensbadban délután igen nagy vihar volt.

Berlin, május 12. Korutz tartományban tegnap eddig soha nem tapasztalt vihar dühöngött. Három község házainak födelét letépte a vihar és ötszáz méter távolságra, mint rongyot röpipitette a háztetőket. Igen sok ember megsebesült.

EGYESÜLETEK.

Az orvosgyógyászati közgyűlése. A biharmegyei orvos-gyógyászati és természet-tudományi egyesület Nagyváradon folyó évi máj. 17-én, kedden délután fél 5 órakor a városháza bizottsági termében tartja 42-ik évi rendes közgyűlését. A közgyűlés tárgyai: 1. Elnöki megnyitó, 2. Titkári jelentés, 3. Könyvtárak jelentés, 4. Pénztárnok jelentése, 5. Esetleges indítványok, 6. Tisztújítás. Dr. Konrad B. a egyleti titkár.

A régészeti egyesület közgyűlése. A biharmegyei és nagyvárad-i régészeti és történelmi egyesület 1910. május hó 16-án délután 5 órakor tartja rendes évi közgyűlését a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó. 2. Új adatok Nagyvárad 166-iki helyrajzához. Felolvasás Gyalóky Jenő cs. és kir. tüzér-százados-tól. 3. A Toldyak nagyfalusi kastélya. Előadás Karácsonyi János alelnöktől. 4. Titkári jelentés. 5. Múzeuméri jelentés. 6. A számvizsgáló bizottság jelentése. 7. Új pénztárnok és titkár választása. 8. Indítványok. Az egyesület tagjai és az érdeklődők ezuton is meghívottak.

KÖZGAZDASÁG.

Budapesti tézsdetudósítások.

Budapest, május 12.

A gabonátözsde.

50 kilogramonként.

Buza májusra — — —	12.
Buza októberre — — —	10.33
Rozs októberre — — —	8.14
Zab októberre — — —	6.47

Tengeri májusra — — —	5.65
Tengeri júliusra — — —	5.75

Irányszat: Barátságos.

Értékdözsde.

Magyar hitel — — —	821.—
Osztrák hitel — — —	664.—
4%-os koronajáradék — — —	92.35
Államvasut — — —	757.—
Jelzálogbank — — —	488.—
Leszámitoló bank — — —	559.—
Hazai Bank — — —	297.—
Kereskedelmi részv. — — —	754.—
Rimamurányi — — —	652.—
Salgótarjáni — — —	650.—
Közuti vasut — — —	720.—
Városi villamos — — —	394.—
Adria — — —	456.—

Irányszat: Nyugodt, helyi piac élénk, szilárd.

REGÉNYCSARNOK.

R ó z s i k a.

Irta: **White-Mellville G. J.**

— Angolból. —

(Folytatás.)

40

De Coupe-téte rosszul ismerte meg bugát. Alig volt ideje néhány szíves szót szólani, midőn a Wolverine már feltekintett vánkosáról, félrelökte haját arcából, és mosolygott saját gyengeségén, mely őt eltozta.

— Te előbb soha nem láttál ilyennek s nem is fogsz látni soha. Emlékszel-e a favágó nevére Bretagneba, ki néha farkas, néha nő volt? Kezdem hinni, hogy az igaz lehetett.

— Te nem vagy farkas, Leonie, — te lelé bátyja akarata ellen ellágyulva az érzelm kiörése által, mely gyermekkorai játszótársán erőt vett.

— Elég, Coupe-téte! — viszonzá a nő. — Én vagyok a Wolverine — ne mondhasd, hogy nevére méltatlan vagyok. Félre a tréfával, lássuk most valódi ügyeinkhez. Térjünk vissza Arnold grófra. Neked találkoznod, beszélned kell vele, fel kell ajánlanod a pártvezéri szerepet neki, mint a ki a központi bizottság által erre fel lettél hatalmazva — és jegyezd meg magadnak, ne látszassék úgy, mintha ez tőlem eredne; és értesd meg vele, hogy ha ő egyszer ügyünknek szenteli magát, többé vissza nem szabad riadnia semmitől.

— Hát ha visszautasítja?

— Ostobaság! A gróf tönkre van téve, mondom, nincs az udvarnál olyan állás, melyből meglehessen fizetni az ő adósságait. S hozzá még mind be is van töltve. Nem, ha ő az az ember, akinek én képzelem, akkor kevés rábeszélésre lesz szükség, de ha egészen érzéktelen volna a te érveiddel szemben, akkor küld őt hozzám.

— Leonie, néz az arcomba — egyenesen a szemembe, hugom. Nem értesz semmi erősebb indokot, mint a pusztá hazafiságot, hogy ezen arisztokratát megtéríthesd?

A Wolverine kétszer egy találkozásnál nem mutatta kő gyengeségét. Keményen, s fényen, mint az acél ragyogott szürke szeme, midő bátyja tekintetével találkozott; hidegen, tisztán és érdesen csengtek a szótagok, melyeket kérdésére válaszolt.

— Nem, bátyám — ezerszer nem!

Francia létére tudnia kellett az ifjunak, hogy egy nő tagadása az ismétlés számával arányban elveszti hitelét; de mégis megis megelégedettnek látszott, mint a testvérek lenni szoktak, kik hugaik hajlamáról ritkán vannak helyesen értesülve.

— Akkor jobb volna az időt nem vesztegetnem — mondá. — Elmegyek rögtön a clubba és a dolog után látok. Meg kell nyer-

nünk Sansterret és rongyos követőt azonnal. — Nincs mit sietni miattuk, százanként fognak hozzánk özönlenni, ha a tetők égnek s a nép kezdi föltörni a borházakat. Kiszközölted a hercegtől a számomra azt, amit akarok?

— Hugom, a papir itt van a zsebemben — majd elfeledtem. Az rendben van, aláírással ellátva és megpecsételve, csak a név számára van üres hely hagyva Leonie, tudod-e, hogy egy ember életét tartod azzal ott a kezében?

— Csak egyét, egy féltucatét szeretném.

— A legjobban fel kell azt használnunk, nem kapunk soha többé ilyen okmányt. Fülöp polgár igen nehezen akart megválni ettől. A király elhatározta, hogy nem fog aláírásával ellátott több befogatási parancsot a Bastille számára kiadni. Jövőre sajátkezűleg szándékozik ezeket kiállítani. Ő nem olyan rossz király, Leonie.

— Abban nincs igazad Jakab; ő mit sem tud az üzérkedésről. Az osztrák nő intéz mindent, — az átkozott ausztria. De mégis finom egy nő ez a császárléány, csinos, jó növésű s úgy jár, mint egy antilope.

Leonie mosolygott. Alig pár óra előtt sugta Montarrbas a fülébe, hogy mennyire hasonlít arcbán, alakban a királynéhoz.

(Folyt. köv.)

Dr. VUCSKICS GYULA.

Hegyköz Szent Miklós községben

(Biharmegye) **GAZSI ANDRÁS**

eladja házat, szöllejét és 32 hold szántó és kaszálló földjét.

Bővebbi értekezés **GAZSI ANDRÁS**NÁL, fentnevezett községben.

59

Hirdetések

felvétetnek a kiadóhivatalban.

!! Óvakodjunk a molyoktól !!

Közhasznú intézmény!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses figyelmét felhívni e célra berendezett, **molykár ellen védő, biztosító, és raktározó intézetemre.** Elfogadok nyári gondozásra felelősség mellett bármily értékes ruhákat, szőrmeárkat. Férfi és női városi bundák, utibundák, szőnyegek, függönyök, gallérok, karmantyukat stb., saját műhelyemben kijavítva, tisztán hiba nélkül szolgáltatom vissza. Kivánatra azokért házhoz küldök, az üzlet tűz és betörés ellen biztosítva van. Becses pártfogását kérve maradtam kiváló tisztelettel

Dózsa János szücsmeister **Nagyvárad**

28

Sas passage.

Egyszeri használat meggyőz mindenkit, hogy a

Gyöngy

Szinszappan

minden vízben, akár meleg, vagy hideg, kemény vagy lágy, gyorsan és erősen habzik; könnyen hatol a szövetbe, MEGLEPO GYORSAN OLDJA A SZENNYET, anélkül, hogy a szövetnek legkevésbé is ártalmára volna, teljesen tiszta és ment maró anyagoktól.

Csodálatos tisztító erejét a nyers anyagok leggondosabb kiválasztásának köszönheti.

A Gyöngy

szappan

mindig egyenlő minőségben lesz előállítva.

Használata minden tisztítási célra és mindennemű mosáshoz a legkiadósabb.

A Gyöngy

Szinszappan

minden háztartásban jelentősen megtakarít IDŐT, MUNKÁT és PÉNZT.

A Gyöngy

Szinszappan

a mosószappanok királya.

Elsőrendű magyar gyártmány

Készíti a

Magyar Zsirművek r. t.

Nagyváradon,

melynek városi raktárában (Zöldfa-utca) ezenkívül a mosószappanok minden faja (debreceni, szegedi, csont, márvány, legfinomabb beretvászappan stb.) valamint KÓKUSZSIR, CSÓ és LEVESTÉSZTÁK a legkisebb mennyiség vételénél is EREDETI GYÁRI ÁRON KAPHATÓK.

Haszonbérlet.

Biharmegye JÁKÓ-HODOSI határban mintegy 236. kat. hold, részint szántó, részint legelő birtok, 1911. SZENT GYÖRGY napjától kiadó. Értekezni lehet DEBRECZENBEN 67 MIKLÓS-UTCA 41.

Kertmegnyitás.

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy folyó hó 14-én szombaton este a NEMZETI SZÁLLODA árnyas kert-helyiségét

ünnepélyesen megnyitom

egy előrendű cigányzenekar közreműködésével Minden este változatos műsoru mozgófénykép előadás. Egyben felhívom a t. közönség figyelmét tisztán kezelt saját termésű boraimra és kitűnő magyar konyhámrá.

Társas ebédek és vacsorák a legfigyelmesebb kiszolgálás mellett polgári árakban. Abonensek étlap szerint előnyösen megállapított árban lesznek kiszolgálva.

A n. é. közönség szíves pártfogását kéri kiváló tisztelettel

KECSKEMÉTHY ISTVÁN,

vendéglős, a Nemzeti szálloda, étterem és kávéház bérelője.

Papi ruhák.

Tisztelettel értesitem a nagyságos és főtisztelendő papságot és a n. é. közönséget, hogy megérkeztek a

tavaszi és nyári szövetek

nagyválasztékban, különösen reverenda és szalon ruha-szövetek.

Becses megrendeléseiket és további pártfogásukat kérve maradtam

illő tisztelettel

Vajnovszky Károly,

papi és polgári szabó

Szent János-utca. (Sajátház)

Vidéki meghívásra személyesen is megjelenek.

Uj üzlet!

Uj üzlet!

Villamos és légszesz felszerelési vállalat

Benedek Ferencz

Sas passage.

Telefon 946.

Raktáron tart villamos és légszesz felszerelési alkatrészeket. **Olcso fény** társulat kizárólagos képviselője. Elvállalok karban tartásokat légszesz villany házi csengőket és telefonokat. Költségvetésekkel díjmentesen szolgállok. Telefon hívásokra személyesen megjelenek.

Kiváló tisztelettel

14

Benedek Ferencz

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa darabja 3.60 kor. 100 gyertyásé 5 kor. 50 fill.

Szma izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Ár 1. anemű izzólámpa különlegességek, fényképező-lámpák, ugyancsak legolcsóbb áron kaphatók.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1. léertől 12 léertől minden nagyságban

Elvállaljuk

villamos világítás

és erőátviteli berendezések felszerelését, hővitését, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkákat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerelő telefonja 55. sz.

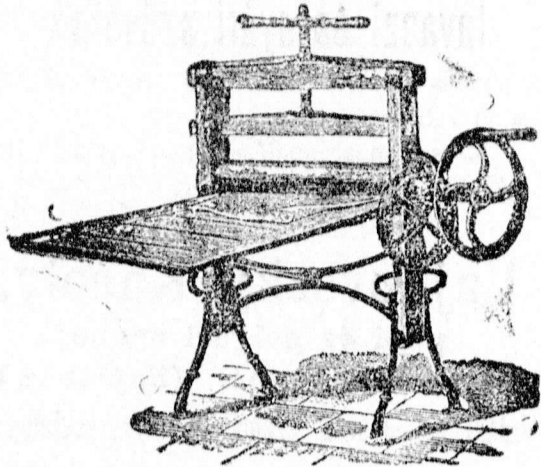
Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut.

Kézi hajtású „Jégkészítő-gép“ állandó működésben. Megtekinthető az üzletben.

13

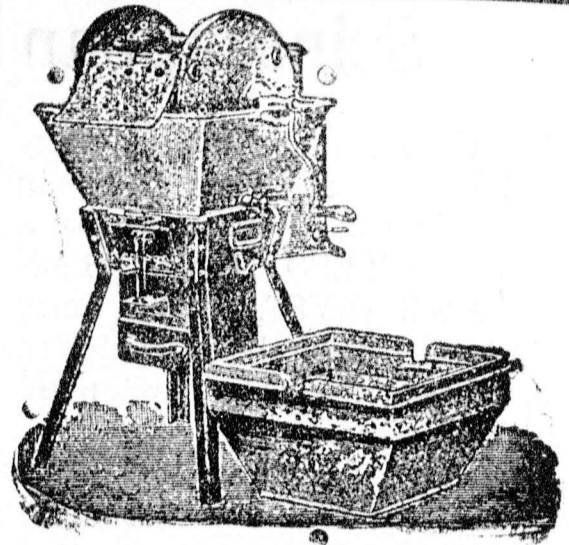

Jégszekrények legújabb szer-
kezzel.

FAGYLALT-GÉPEK.
Kerti vasbutorok.
GUMMI CSÖVEK.

John-féle mosó- mángorló- és
facsaró-gépek.

Árjegyzék kívánatra ingyen
és bérmentve.

ÉRTESETÉS.

Van szerencsénk a n. é. gazdaközönség szíves tudomására hozni, hogy

lakatos és mezőgazdasági gépműhelyünket Nagyváradon, **Szent János-utca 20. sz.** alatt megnyitottuk.

Amidőn műhelyünket a n. é. gazdaközönség becses pártfogásába ajánljuk; bátrak vagyunk megemlíteni, hogy szakmánkban **25 évi tapasztalattal bírunk**, mely idő alatt állandóan elsőrendű műhelyekben, több éven át a PERGE és ROZSLAY-féle ekegyárban vol-

tunk alkalmazva. A gazdaközönség érdekeit szolgálva: a szükséges gazdasági eszközöket, u. m.: különféle ekéket, boronákat, eke kapát, szóró rostát, borsajtót, szőlőzuzót, továbbá mindennemű géplakatos és épület munkát, vízvezeték berendezést csakis a legjobb anyagból és legerősebb kivitelben állítjuk elő és kizárunk minden versengést, mely által csakis silány készítmény birtokába juthatni. Kérjük tehát bizalommal hozzánk fordulni, s reméljük, hogy nagybecsű megrendelését minden tekintetben ki fogjuk érdemelni.

38

Tisztelettel

Jánky és Balogh.

*Gyorsan pusztul a bőr sezt Ün-
bánja,
Ha Fernolendit NIGRIN-jét nem
használja.*

73

Telefon: 398.

Telefon: 398.

ÉRTESETÉS!

Tisztelettel értesítjük a nagyérdemű közönséget, hogy **Kristály műjéggyárunk** üzembe helyeztetett és a házhoz való jégszállítás megkezdődött. Rendeléseket elfogad:

Gőzmosóda-szikvizgyár betéti-társaság
Nagyvárad, Gilányi-utca 5.

Telefon: 398.

Telefon: 398.